

XÂY DỰNG ĐẢNG VỀ ĐẠO ĐỨC THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH - YÊU CẦU SỐNG CÒN CỦA ĐẢNG TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

GS, TS TRẦN VĂN PHÒNG

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

♦ **Tóm tắt:** Bài viết phân tích làm rõ những luận cứ chứng tỏ xây dựng Đảng về đạo đức được coi như yêu cầu sống còn của Đảng trong giai đoạn hiện nay. Bởi lẽ, có xây dựng Đảng về đạo đức, Đảng ta mới “xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”; mới quét sạch được kẻ thù nội tâm, tàng hình phá hoại Đảng từ bên trong; mới giữ được tư cách người đảng viên, phẩm chất của người cộng sản; giúp Đảng thực hiện được mục tiêu, nhiệm vụ, yêu cầu mới đặt ra.

♦ **Từ khóa:** Hồ Chí Minh; Xây dựng Đảng; Xây dựng Đảng về đạo đức.

Ngày nhận: 21-05-2022

Ngày thẩm định: 25-05-2022

Ngày duyệt đăng: 05-08-2022

C húng ta đều rõ, sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam là nhân tố hàng đầu quyết định mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Cũng chính vì vậy mà cùng với lãnh đạo phát triển kinh tế - xã hội là trọng tâm thì Đảng ta luôn xác định “xây dựng Đảng là then chốt”¹. Không phải ngẫu nhiên mà Đại hội XIII của Đảng lại rút ra bài học kinh nghiệm đầu tiên là “công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng phải được triển khai quyết liệt, toàn diện, đồng bộ, thường xuyên cả về chính trị, tư tưởng, đạo đức, tổ chức và cán bộ”². Trong xây dựng Đảng toàn diện, đồng bộ, thì xây dựng Đảng về đạo đức theo tư tưởng Hồ Chí Minh được coi như yêu cầu sống còn của

Đảng trong giai đoạn hiện nay. Điều này bắt nguồn từ những luận cứ sau:

Thứ nhất, Đảng ta không có mục đích nào khác ngoài mục đích phục vụ nhân dân, song, để thực hiện mục đích phục vụ nhân dân thì Đảng “phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”³.

Để xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân thì ngoài trí tuệ, bản lĩnh, Đảng phải có đạo đức cách mạng. Bởi lẽ, đạo đức cách mạng - là gốc, là nền tảng của Đảng, “Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không

có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân. Vì muốn giải phóng cho dân tộc, giải phóng cho loài người là một công việc to tát, mà tự mình không có đạo đức, không có căn bản, tự mình đã hủ hoá, xấu xa thì còn làm nổi việc gì?”⁴. Hơn nữa, có đạo đức cách mạng thì mỗi người đảng viên cũng như Đảng ta nói chung mới đủ năng lực để cải tạo xã hội cũ, xây dựng thành công xã hội mới. Đúng như Hồ Chủ tịch đã căn dặn: “Làm cách mạng để cải tạo xã hội cũ thành xã hội mới là một sự nghiệp rất vẻ vang, nhưng nó cũng là một nhiệm vụ rất nặng nề, một cuộc đấu tranh rất phức tạp, lâu dài, gian khổ. Sức có mạnh mới gánh được nặng và đi được xa. Người cách mạng phải có *đạo đức cách mạng* làm nền tảng, mới hoàn thành được nhiệm vụ cách mạng vẻ vang”⁵.

Hơn nữa, có đạo đức cách mạng mới ngăn ngừa, khắc phục được chủ nghĩa cá nhân, vì chủ nghĩa cá nhân rất nguy hiểm. Do *cá nhân chủ nghĩa* mà người cán bộ, đảng viên thường dễ mắc phải các căn bệnh nguy hiểm như:

Một là, ngại gian khổ, khó khăn, sa vào tham ô, hủ hóa, lãng phí, xa hoa;

Hai là, ham danh, trục lợi, thích địa vị quyền hành;

Ba là, tự cao, tự đại, coi thường tập thể, xem khinh quần chúng, độc đoán, chuyên quyền;

Bốn là, xa rời quần chúng, xa rời thực tế, mắc bệnh quan liêu, mệnh lệnh;

Năm là, không có tinh thần cố gắng vươn lên, không chịu học tập để tiến bộ;

Sáu là, mất đoàn kết, thiếu tinh tổ chức, tinh kỷ luật, tinh thần trách nhiệm kém, không chấp hành đúng đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, làm hại đến lợi ích của cách mạng, của nhân dân.

“Tóm lại, do *cá nhân chủ nghĩa* mà phạm nhiều sai lầm”⁶. Khi mắc những căn bệnh trên do *chủ nghĩa cá nhân* sinh ra thì người cán bộ, đảng viên đã tha hóa, biến chất, xa rời hàng ngũ những người cộng sản chân chính, đã phản bội lại lợi ích của Đảng, của dân tộc, của nhân dân. Họ không còn xứng đáng với tên gọi

đảng viên nữa, họ lại càng không còn xứng đáng là những chiến sỹ cách mạng của Đảng nữa. Cho nên phải xây dựng, rèn luyện đạo đức cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh, bởi lẽ đạo đức Hồ Chí Minh là đạo đức cách mạng, là đạo đức tiên tiến, khoa học. Chỉ trên cơ sở đó cán bộ, đảng viên mới khắc phục được chủ nghĩa cá nhân hiệu quả, xứng đáng là người lãnh đạo, người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Thứ hai, có xây dựng Đảng về đạo đức theo tư tưởng Hồ Chí Minh thì mới quét sạch được kẻ thù nội xâm, tâng hình phá hoại Đảng từ bên trong.

Chúng ta đều rõ, chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, thực dụng, “lợi ích nhóm”, những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ đều là kẻ thù nội xâm, tâng hình phá hoại Đảng từ bên trong, làm cho Đảng mất vai trò lãnh đạo, cầm quyền. Nhằm tránh các căn bệnh trên, Đảng ta đã luôn quan tâm xây dựng Đảng toàn diện, đồng bộ, quyết liệt và có chỉ đạo từ rất sớm, bằng nhiều chỉ thị, nghị quyết, qua nhiều thời kỳ. Đặc biệt gần đây Bộ Chính trị khóa XII đã ra Chỉ thị số 05-CT/TU *Về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh* gắn với thực hiện Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII về *Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ*. Chính vì vậy, công tác xây dựng Đảng về đạo đức đã đạt được nhiều kết quả rất quan trọng, khá toàn diện. Điều này cũng được Đại hội XIII của Đảng khẳng định: “*Công tác xây dựng Đảng về đạo đức* được đề cao, góp phần rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, thực dụng, “lợi ích nhóm”, những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ”⁷. Tuy nhiên, Đại hội XIII của Đảng cũng thẳng thắn thừa nhận

còn “Một bộ phận cán bộ, đảng viên phai nhạt lý tưởng, giảm sút ý chí, ngại khó, ngại khổ, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”⁸. Điều này cũng từng được Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: trong Đảng ta, bên cạnh các cán bộ tốt “còn có một số ít cán bộ, đảng viên mà đạo đức, phẩm chất còn thấp kém”⁹. Sự thấp kém về đạo đức, phẩm chất của những cán bộ, đảng viên này thể hiện ở chỗ: “Họ mang nặng *chủ nghĩa cá nhân*, việc gì cũng nghĩ đến lợi ích riêng của mình trước hết. Họ không lo “mình vì mọi người” mà chỉ muốn “mọi người vì mình”¹⁰.

Chính đồng chí Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong bài báo đầu Xuân Quý Tỵ đã từng thẳng thắn chỉ ra: “bên cạnh những thành tựu đã đạt được trong công cuộc đổi mới đất nước, Đảng ta còn nhiều yếu kém, khuyết điểm. Một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, trong đó có những cán bộ giữ cương vị lãnh đạo, quản lý, kể cả một số cán bộ cấp cao suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, với những biểu hiện khác nhau về sự phai nhạt lý tưởng; tham nhũng, quan liêu, sa vào chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, thực dụng, chạy theo danh lợi mà quên lợi ích chung của dân tộc, của nhân dân”¹¹. Trong *Bài phát biểu tại Hội nghị cán bộ toàn quốc quán triệt, triển khai Kết luận và Quy định của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng*, ngày 09-12-2021, một lần nữa Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng cũng thẳng thắn nhận định: “Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả, thành tích đã đạt được, việc thực hiện Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII của Đảng cũng còn những hạn chế, khuyết điểm: Một bộ phận cán bộ, đảng viên, trong đó có cả cán bộ lãnh đạo, quản lý nhận thức chưa đầy đủ ý nghĩa, tầm quan trọng của công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng; chưa nêu cao tinh thần trách nhiệm, thiếu gương mẫu, phai nhạt lý tưởng, giảm sút ý chí chiến đấu, đặc biệt là sa vào chủ nghĩa cá nhân, nói không đi đôi với làm, vi phạm kỷ luật Đảng, vi phạm pháp luật của

Nhà nước. Năng lực lãnh đạo, sức chiến đấu, tự phê bình và phê bình; công tác kiểm tra, giám sát của nhiều tổ chức đảng và cán bộ, đảng viên còn hạn chế”¹². Do vậy, chỉ có xây dựng Đảng về đạo đức theo tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng ta mới ngăn ngừa, khắc phục được kẻ thù nội tâm trong nội bộ Đảng. Đó là chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, thực dụng, “lợi ích nhóm”, những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ Đảng. Trên cơ sở đó mới củng cố, giữ vững được niềm tin của nhân dân đối với Đảng và mới giữ được vai trò cầm quyền, lãnh đạo của Đảng.

Thứ ba, xây dựng Đảng về đạo đức theo tư tưởng Hồ Chí Minh mới giữ được tư cách người đảng viên, phẩm chất cao quý của người cộng sản.

Có xây dựng, rèn luyện đạo đức cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh, người cán bộ, đảng viên mới hiểu được “Đảng không phải là một tổ chức để làm quan phát tài”¹³. Nghĩa là, người cán bộ, đảng viên phải hiểu vào Đảng không phải để làm quan phát tài, để mặc cả với Đảng mà để phụng sự sự nghiệp giải phóng dân tộc, phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân, phụng sự giai cấp, dân tộc và phấn đấu vì một Việt Nam “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Muốn vậy, ngoài việc phải học tập nâng cao trình độ lý luận, rèn luyện bản lĩnh chính trị thì người cán bộ, đảng viên phải tu dưỡng, rèn luyện, trau dồi về đạo đức cách mạng theo tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh. Người cán bộ, đảng viên luôn phải đặt lợi ích của Tổ quốc, của nhân dân lên trên hết; liên hệ, gắn bó mật thiết với nhân dân. Người cán bộ, đảng viên chân chính không sợ khuyết điểm, không sợ phê bình, nếu có khuyết điểm “phải nhận khuyết điểm của mình mà tự sửa chữa, để tiến bộ, và để dạy bảo cán bộ và đảng viên”¹⁴; “phải luôn luôn tẩy bỏ những phần tử hủ hóa ra ngoài”¹⁵; “phải giữ kỷ luật rất nghiêm từ trên xuống dưới”¹⁶.

Người cán bộ, đảng viên phải thực hiện tốt phận sự của mình.

Để thực hiện tốt phận sự của mình, người cán bộ, đảng viên phải:

Một là, trọng lợi ích của Đảng trên hết. Quán triệt tinh thần: “Ngoài lợi ích của dân tộc, của Tổ quốc, thì Đảng không có lợi ích gì khác”. ...lợi ích của cá nhân nhất định phải phục tùng lợi ích của Đảng... Nghĩa là phải đặt lợi ích của Đảng lên trên hết, lên trước hết. Vì lợi ích của Đảng tức là lợi ích của dân tộc, của Tổ quốc... Vô luận lúc nào, vô luận việc gì, đảng viên và cán bộ phải đặt lợi ích của Đảng ra trước, lợi ích của cá nhân lại sau. Đó là nguyên tắc cao nhất của Đảng. Đó là “tính Đảng”¹⁷.

Hai là, thực hành đạo đức cách mạng, cụ thể phải thực hiện năm điều: nhân, nghĩa, trí, dũng, liêm. Trong đó:

NHÂN là thật thà thương yêu, hết lòng giúp đỡ đồng chí và đồng bào, kiên quyết chống lại những việc có hại đến Đảng, đến nhân dân;

NGHĨA là ngay thẳng, không có tư tâm, không làm việc bậy, không có việc gì phải giấu Đảng, “Ngoài lợi ích của Đảng, không có lợi ích riêng phải lo toan. Lúc Đảng giao cho việc, thì bất kỳ to nhỏ, đều ra sức làm cẩn thận”¹⁸;

TRÍ là có trí khôn để biết xem người, biết xét việc, biết làm việc có lợi, tránh việc có hại cho Đảng, biết cân nhắc người tốt, đề phòng người gian;

DŨNG là dũng cảm, gan góc, gặp việc phải có gan làm. Thấy khuyết điểm có gan sửa chữa. Cự khổ, khó khăn có gan chịu đựng. Có gan chống lại sự vinh hoa, phú quý, không chính đáng. Nếu cần thì có gan hy sinh cả tính mệnh cho Đảng, cho Tổ quốc, không bao giờ rụt rè, nhút nhát”¹⁹;

LIÊM là không tham địa vị, tiền tài, không ham người tâng bốc mình, quang minh, chính đại, không hủ hóa nhưng ham học, ham làm, ham tiến bộ.

“Đó là *đạo đức cách mạng*. Đạo đức đó không phải là đạo đức thủ cựu. Nó là đạo đức

mới, đạo đức vĩ đại, nó không phải vì danh vọng của cá nhân, mà vì lợi ích chung của Đảng, của dân tộc, của loài người”²⁰. Chính vì vậy, đạo đức cách mạng vô cùng quan trọng đối với người cán bộ, đảng viên. Cho nên xây dựng Đảng về đạo đức theo tư tưởng Hồ Chí Minh là vô cùng quan trọng, là sống còn đối với mỗi cán bộ đảng viên và đối với toàn Đảng ta hiện nay.

Thứ tư, xây dựng Đảng về đạo đức theo tư tưởng Hồ Chí Minh giúp Đảng thực hiện được mục tiêu, nhiệm vụ, yêu cầu mới đặt ra.

Chúng ta đều rõ, Đại hội XIII của Đảng đề ra mục tiêu tổng quát “Nâng cao năng lực lãnh đạo, năng lực cầm quyền và sức chiến đấu của Đảng; xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh toàn diện; củng cố niềm tin của nhân dân đối với Đảng, Nhà nước, chế độ xã hội chủ nghĩa; khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc, phát huy ý chí và sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc kết hợp với sức mạnh thời đại; đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa; xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc, giữ vững môi trường hòa bình, ổn định; phấn đấu đến giữa thế kỷ XXI, nước ta trở thành một nước phát triển, theo định hướng xã hội chủ nghĩa”²¹.

Chúng ta phải thực hiện những mục tiêu cao cả, to lớn trên trong bối cảnh thế giới có rất nhiều biến động, khó lường, khó dự báo. Đã vậy, “Do tác động của đại dịch Covid-19, thế giới rơi vào khủng hoảng nghiêm trọng nhiều mặt. Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư phát triển mạnh mẽ, tạo đột phá trên nhiều lĩnh vực, mang đến cả thời cơ và thách thức đối với mọi quốc gia. Các nước điều chỉnh chiến lược và phương thức phát triển nhằm thích ứng với tình hình mới. Khu vực Châu Á - Thái Bình Dương tiếp tục có vị trí chiến lược ngày càng quan trọng. Tại Đông Nam Á, môi trường an ninh, tranh chấp chủ quyền trên biển Đông còn diễn biến phức tạp. Biến đổi khí hậu, thiên tai, dịch bệnh và các

vấn đề an ninh phi truyền thống khác, nhất là an ninh mạng, ngày càng tác động mạnh mẽ, nhiều mặt, đe dọa nghiêm trọng đến sự phát triển ổn định, bền vững của thế giới, khu vực và đất nước ta”²². Trong những năm vừa qua chúng ta còn thấy “Chủ nghĩa dân tộc cực đoan, chủ nghĩa cường quyền nước lớn, chủ nghĩa thực dụng trong quan hệ quốc tế gia tăng. [...] Cạnh tranh kinh tế, chiến tranh thương mại, tranh giành thị trường, các nguồn tài nguyên, công nghệ, nhân lực chất lượng cao, thu hút đầu tư nước ngoài giữa các nước ngày càng quyết liệt...”²³.

Hơn nữa, do nhiều nguyên nhân mà trái đất nóng lên, hạn hán, bão lũ, núi lửa phun trào, sóng thần, động đất ngày càng gia tăng đã tác động tiêu cực tới mọi mặt đời sống kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội của các quốc gia, dân tộc. Số người cần hỗ trợ nhân đạo ngày càng tăng, đời sống của nhiều tầng lớp cư dân bị ảnh hưởng nghiêm trọng.

Việt Nam là quốc gia chịu tác động ảnh hưởng của biến đổi khí hậu khắc nghiệt, trong đó có tác động do thủy điện ở sông Mê Kông. Các nhà khoa học đã chỉ ra rằng, không chỉ có các khu vực hạ nguồn sông Mê Kông, mà cả những nước thượng nguồn như Lào, Campuchia và Thái Lan cũng hứng chịu tác hại từ các dự án trên con sông này, nhất là các đập thủy điện. Hệ sinh thái lưu vực sông tại các quốc gia thượng nguồn đang xuống cấp trầm trọng, đe dọa kinh tế và đời sống của hàng triệu người. Chất lượng nước ngày càng xấu, lũ lụt và hạn hán xảy ra thường xuyên hơn với cường độ tăng dần trong khi thủy sản cạn kiệt, sạt lở ven sông ở mức báo động và biến đổi khí hậu làm trầm trọng thêm các tác hại²⁴.

Để thực hiện được mục tiêu to lớn, cao cả trên trong bối cảnh như đã nêu “đòi hỏi Đảng ta phải tiếp tục nâng cao hơn nữa bản lĩnh và trí tuệ, thực sự “là đạo đức, là văn minh”; chúng ta phải nỗ lực hơn nữa trong công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, xây dựng Đảng ta và hệ thống chính trị nước ta ngày càng trong

sạch, vững mạnh, ngang tầm nhiệm vụ, đủ sức để lãnh đạo xây dựng, phát triển đất nước nhanh và bền vững hơn, trong đó có việc phát huy những tác động tích cực, khắc phục những tác động tiêu cực, mặt trái của kinh tế thị trường, mở cửa, hội nhập quốc tế”²⁵.

Qua trên, chúng ta thấy xây dựng Đảng về đạo đức theo tư tưởng Hồ Chí Minh là yêu cầu khách quan, sống còn của Đảng ta. Bởi lẽ, không chỉ bản lĩnh chính trị, trí tuệ mà cả đạo đức mới giúp Đảng ta giữ vững vai trò cầm quyền, lãnh đạo, xứng đáng là người lãnh đạo, người đầy tớ thật sự trung thành của nhân dân; giữ vững được tư cách của một Đảng cách mạng và nhất là mới thực hiện được những mục tiêu cao cả, to lớn mà Đại hội XIII đã đề ra. Trong tình hình hiện nay phải củng cố, tăng cường và giữ vững được niềm tin của nhân dân đối với Đảng, vì mất dân là mất vai trò cầm quyền, lãnh đạo, mất dân là mất chế độ. Muốn củng cố, tăng cường và giữ vững được niềm tin của nhân dân đối với Đảng thì Đảng phải có trí tuệ, có bản lĩnh chính trị và nhất là phải có đạo đức, phải thực sự “là đạo đức”, “là văn minh” như Hồ Chủ tịch đã khẳng định □

1, 2, 7, 8, 21, 22, 23 Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. CTQGST, H., 2021, tập 1, tr.33; 95; 74, 92; 35-36; 30-31; 106.

3, 6, 9, 10 Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. CTQG, H., 2011, tập 15, tr.612; 547; 546; 546-547.

4, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. CTQG, H., 2011, tập 5, tr.292-293; 289; 290; 290; 290; 290-291; 292; 292; 292.

5 Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. CTQG, H., 2011, tập 11, tr.601.

11 Nguyễn Phú Trọng: *Đảng có mệnh mới lãnh đạo công cuộc đổi mới đất nước thành công*, Báo Nhân dân Xuân Quý Ty, tr.1.

12, 25 Nguyễn Phú Trọng: *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, Nxb. CTQGST, H., 2022; tr.372; 375.

24 Xem: <https://thanhnien.vn/hau-qua-khon-luong-tu-thuy-dien-song-me-kong-post677290.html>. Truy cập ngày 05-07-2017.